

Emelt szintű kalkulus, 10. GYAKORLAT - Differenciálegyenletek I.

Az 5. feladatban használjuk fel, hogy az $\dot{x}(t) = f(x(t))$ alakú feladatok megoldási módszere:

$$\left[\left(\int \frac{1}{f} \right) (x(t)) \right]' = \frac{1}{f(x(t))} \dot{x}(t) = 1 \Rightarrow \left(\int \frac{1}{f} \right) (x(t)) = t + C \Rightarrow x(t) = \left(\int \frac{1}{f} \right)^{-1} (t + C)$$

Ugyanez formálisan:

$$dx = f(x) dt \Rightarrow \int \frac{1}{f(x)} dx = \int 1 dt = t + C, \text{ amiből } x \text{ kifejezhető a } t \text{ segítségével (ahogy fent).}$$

1. Felhasználva, hogy az $\dot{x}(t) = Kx(t)$ differenciálegyenlet általános megoldása $x(t) = C \cdot e^{Kt} = x(0) \cdot e^{Kt}$ alakú (ahol $C \in \mathbb{R}$ tetszőleges), oldjuk meg a következő feladatokat!

(a) $\dot{x}(t) = 0.2 \cdot x(t), x(0) = 1$

(b) $\dot{x}(t) = 0.1 \cdot x(t), x(1) = 2$

(c) $\dot{x}(t) = -0.1 \cdot x(t), x(0) = 2$

(d) $\dot{x}(t) = -0.2 \cdot x(t), x(1) = 1$

(e) $\dot{x}(t) = 0.1 \cdot x(t), x(1) = x(0) + 1$

(f) $\dot{x}(t) = -0.1 \cdot x(t), x(1) = 2 \cdot x(0)$

2. Tudjuk, hogy

$$\dot{x}(t) = cx(t), x(1) = 3, x(2) = 1$$

teljesül. Milyen t értékre lesz először $x(t) \leq 0.01$?

3. Hűlési egyenlet: A környezet 20 fokos, a hűlés sebessége arányos a meleg tárgy és a környezet hőmérsékletkülönbségével. Írjuk fel és oldjuk meg általánosan az erre vonatkozó KDE-et.

4. Egy tárgy a 20 fokos környezetben 40 fokos, 3 perccel később 22,5 fokos. Mikor volt 98 fokos?

5. Oldjuk meg a következő, differenciálegyenletekre vonatkozó kezdeti érték feladatokat!

(a) $\dot{x}(t) = 2 - x(t), x(0) = 1$

(b) $\dot{x}(t) = x(t) + 1, x(0) = 2$

(c) $\dot{x}(t) = \frac{1}{2x(t)}, x(0) = 1$

(d) $\dot{x}(t) = \sqrt{x(t)}, x(1) = 1$

Az 5. (d) feladat megoldása:

Mindkét oldalt $\sqrt{x(t)}$ -vel osztva kapjuk, hogy

$$\left(2\sqrt{x(t)} \right)' = 2 \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\sqrt{x(t)}} \cdot \dot{x}(t) = 1,$$

vagyis

$$2\sqrt{x(t)} = t + c,$$

amelybe már $t = 1$ -et és a kezdeti feltételt helyettesítve

$$2 = 2\sqrt{x(1)} = 1 + c,$$

azaz $c = 1$. Emiatt tehát $\sqrt{x(t)} = \frac{t+1}{2}$, azaz $x(t) = \frac{(t+1)^2}{4}$.